

Entreprenören i välfärdsstaten

Magnus Henrekson

Handelshögskolan i Stockholm

Vad gör entreprenören?

- Är denne viktig för tillväxt och förnyelse?
- Verkade inte så ca 1940—1970
- Ny bild tydlig från ca 1970 i USA, UK osv.
  - “Köpa kontra göra själv”; kärnverksamhet
  - Branschförskjutning
  - Nya idéer exploateras ofta bäst i nya ftgsbildn.
  - Maktförskjutning från ftg till bärare av nyckelkompetens

Vad är välfärdsstaten?

- ”en stat där organiserad makt används på ett systematiskt sätt (genom politik och myndighetsutövning) för att modifiera marknadskrafternas spel” (Briggs 1961)
- Sverige 1950: 26 % (= USA och Schweiz)
- Sverige 1983: 64 % (OECD = 41 %)
- Sverige 1999: 55 % (OECD = 40 %)
- Offentliga inkomster endast –2,5 %-enheter

Incitamentseffekterna multidimensionella

- Val av arbete, arbetskvantitet, arbetsintensitet, investeringar i produktiv kompetens, investeringar i fysiskt kapital, viljan att ta på sig mer ansvar
- Rapporter t o m från regeringskansliet som visar att det är olönsamt att arbeta ö h för stora grupper – arbete som 0/1 beslut (ej en timme extra);
- Få som tittat på incitamenten för entreprenöriella ansträngningar och hur dessa kanaliseras

Välfärdsstaten och entreprenören

- Galbraith, Schumpeter m fl: vision om ”kapitalism utan kapitalister”
- Ekonomisk dynamik utan individuella incitament (storftg och offentlig tjänsteprod)
- Entreprenören en ”anakronism” (Hedborg och Meidner 1984)
- Vilka är då de viktiga spelreglerna och hur ser de ut?

Beskattningen av entreprenörsinkomster

- Eget kontra lånat kapital/olika ägartyper
- Reavinst- och förmögenhetsskattens effekter (särskilt t o m 1976)
- Fåmansägda ftg drabbas hårdare
- Optioner kan ej användas för att motivera entreprenöriella nyckelpersoner
- Inhemskt domicilierad venture capital-marknad kan ej växa fram

Sparande och förmögenhetsbildn.

- Välfärdsstaten reducerar eller tar bort de viktigaste sparmotiven
- Sparandet institutionaliseras via enorma skatteförmåner
- Obefintligt eller icke tillgängligt sparande
- Om vi med säkerhet kan säga något från forskningen, så är det att...

Offentlig produktion av inkomstelastiska tjänster

- Lämpar sig ofta för små- och nyföretagande
- Arena för experimentellt lärande stängs; ingen bas för nya storftg
- Få entreprenörer dras till ”kostnadsproblem” med stor politisk risk
- Sjukvården den mest utlandsägda branschen om 20 år?

Det obetalda egenarbetet

- Många uppgifter måste trots allt utföras
- Yrkesmässigt bara om offentligt finansierat eller om den professionelle uppfattas som åtminstone 3-4 ggr effektivare än ”gör det själv” (p g a skatter och regleringar)
- 7 miljarder tim obetalt egenarbete
- Enorm arena för yrkesarbete och entreprenöriell produkt- och organisationsutveckling som faller bort

Necessity vs opportunity based entrepreneurship

- Lägsta andelen nödvändighetsentreprenörer i världen (med DK, BE och NO)
- Systemet kan än så länge bära stor andel icke marknadsförsörjda (ca 1,8 skattefinansierade per marknadsförsörjd)
- Möjligt att i region ha 23 % av inkomsterna som marknadsinkomst
- Dödsstöten för sådana regioner?
- Reservationslönen sätter golv för affärsidéer

Diverse effekter

- Företagsstöd ger mer improduktivt E.
- Kommunal skatteutjämning; kommunerna tjänar ofta inte på att befrämja E
- LAS flera effekter:
  - Alternativkostnaden att bli företagare ökar
  - Do att byta arbetsgivare
  - Går ej att växa mycket snabbt (når ej MES)

Stöds analysen av empirin?

- Inga nya jobb netto i privat sektor sedan 1950
- Få entreprenörer i vardande enligt GEM, särskilt nödvändighetsentreprenörer
- Extrem storföretagsdominans
- Tele2 enda topp-50 ftget grundat efter 1969
- 10 % snabbast växande skapar få jobb
- NTBF mycket svag utveckling (IT-boomen)

Välfärdsstaten motverkar entreprenörskap: Vad kan ändå göras?

- Sänkt ägarbeskattning, särskilt på reavinster och för fåmansägda bolag
- ”Avinstitutionalisera” sparandet
- Strängare system och ngt lägre ersättn. nivåer
- Offentlig sektor kan ha strategi för privat produktion av offentligt finansierade tjänster
- Välfärdsstaten kan användas för att minska anställningsåtagandet
- Upparbetade rättigheter kan göras portabla

Återstående problem

- Hushållsrelaterade tjänster
- Vård-skola-omsorg förblir kostnadsproblem
- Individuellt sparande kommer att förbli lägre
- Jfr dock DK
- Svårast: Entreprenören är i grunden från en annan planet